

JAARVERSLAG 2008

*Instituut voor Nederlandse Geschiedenis
Den Haag 2009*

INHOUD

WOORD VOORAF	3
BESTUUR	4
ADVIESRAAD	5
BELEID	6
WETENSCHAPPELIJKE ACTIVITEITEN	8
INSTITUUT	17
BIJLAGE 1	
Lijst van medewerkers	24
BIJLAGE 2	
Publicaties	26
BIJLAGE 3	
Vakactiviteiten van medewerkers	33
BIJLAGE 4	
Overzicht van projecten	35

WOORD VOORAF

Het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis bracht in het najaar aan het Algemeen Bestuur van NWO een 'tussentijdse evaluatie' uit. Hierin werd teruggeblikt op de eerste helft van de programmaperiode 2006-2011. Het rapport is door het instituut voorbereid en door het bestuur vastgesteld. Het bestuur heeft geconcludeerd dat de programmaperiode goed van start is gegaan. De samenwerking met universiteiten (diverse dissertatieprojecten) is geïntensiveerd, internationalisering (het ING zette een internationaal netwerk op) is op gang gebracht en er is meer ruimte gecreëerd voor onderzoek dat zal resulteren in studies, artikelen e.d. Er is een forse stap gezet in de richting van 'portalen' als toegang tot naslagwerken van het ING en van andere instellingen. Het *Biografisch Portaal van Nederland* is een, maar niet het enige, voorbeeld van de modernisering van de naslagwerken.

Ongeveer gelijktijdig met het uitbrengen van de tussentijdse evaluatie stelden NWO en KNAW de positie van enkele van de onderzoeksinstituten van beide koepelorganisaties ter discussie. De commissie die NWO in het voorjaar van 2009 evalueerde had de vraag opgeworpen of het institutenlandschap en vooral de spreiding van instituten over NWO en KNAW wijziging of herschikking zou behoeven. Concreet werd gesproken over de overgang van het ING naar de KNAW en vervolgens nauwe samenwerking (of fusie) tussen het ING en het Huygens Instituut van de KNAW. NWO vroeg het ING over de wetenschappelijke meerwaarde van een overgang naar de KNAW na te denken. Het bestuur hoopt op een voor instituut en medewerkers positief vervolg in 2009.

Er was veel aanleiding voor grote tevredenheid. Na grondige voorbereiding gaf het ministerie van Buitenlandse Zaken het ING de opdracht tot het uitvoeren van het project *Bronnenuitgave Nederland en de Europese eenwording 1950-1986*. Het succes van de twee daaraanvoorafgaande opdrachten op het gebied van ontwikkelingssamenwerking (in totaal zes gedrukte delen) zal uiteraard aan het verlenen van deze nieuwe opdracht hebben bijgedragen. Met twee nevenpublicaties is het – eveneens door het ministerie van Buitenlandse Zaken – geëntameerde project over voorgeschiedenis, verloop en nasleep van de 'Daad van Vrije Keuze' met betrekking tot de overdracht van Nederlands Nieuw-Guinea aan Indonesië nu geheel voltooid: de bundel *Papers presented at the seminar on the Act of Free Choice* als vervolg op een door het ING georganiseerd congres en de bundel interviews – *Bakti pamong praja Papua* – die aan voormalige Papua-bestuursambtenaren zijn afgenomen. Deze bundel is in Indonesië verschenen. Verder is met de benoeming van mw. I.J.A. Nijenhuis tot hoogleraar met de opdracht 'Bronontsluiting' aan de Radboud Universiteit Nijmegen een tweede 'ING-leerstoel' ingesteld.

BESTUUR

Het **bestuur** was in 2008 als volgt samengesteld (tussen haakjes het jaar van benoeming):

mw. dr. B.M.A. de Vries (2003), voorzitter (vanaf 1-9-2006)

dr. J.E.A. Boomgaard (2007)

mw. drs. J.S. Calff (2005)

prof. dr. D.F.G. Bosscher (2007)

mw. prof. dr. J.S. Pollmann (2006)

Vergaderingen: 25 februari, 24 juni, 22 september, 26 november 2008

Secretaris van het bestuur was dr. D. Haks

De belangrijkste onderwerpen waarover het bestuur beraadslaagde waren:

- beleidsplan 2007-2011 ter uitvoering van de strategienota van 2008.
- tussentijdse evaluatie instituut.
- de eventuele overgang (en fusie met het Huygens Instituut) van het ING van NWO naar de KNAW.
- aankondiging NWO tot wijziging 'governance' instituten (relatie bestuur – directie).
- diverse voortgangsrapportages.

De meeste van deze onderwerpen komen op de geëigende plaats in het jaarverslag aan de orde.

Verder is het jaarlijkse algemeen overleg tussen het Algemeen Bestuur van NWO en het bestuur van het ING gevoerd. Tot slot is de Adviesraad geraadpleegd over de tussentijdse evaluatie.

ADVIESRAAD

De **adviesraad** werd in 2008 gevormd door:

drs. Chr. Baljé (2000)
prof. dr. K. van Berkel (2004)
dr. M. Bossenbroek (2005)
dr. L. Breure (1996)
prof. dr. C.A. Davids (1996)
mw. prof. dr. W. Fritschy (2006)
dr. J. van Goor (1996)
prof. dr. B. Kaplan (2006)
mw. prof. dr. M.E.H.N. Mout (1996)
drs. J.K.T. Postma (2000)
prof. dr. J. Roegiers (2006)
prof. dr. C.A. Tamse (1996)
drs. L. Voogt (2000)

Secretaris van de Adviesraad was dr. D. Haks

De Adviesraad is schriftelijk geraadpleegd over de concept-Tussenevaluatie. Leden van de raad hebben daarbij vooral aandacht besteed aan de juist ten tijde van de raadpleging opkomende discussie over de overgang van het ING naar de KNAW en de positionering van het ING als onderzoeksinstituut.

BELEID

De positie van het ING binnen NWO en KNAW

De positionering van het ING als onderzoeksinstituut binnen NWO is in de loop van het jaar ter discussie komen te staan. De vraag kwam op of de positie van het ING niet verder versterkt zou kunnen worden als het instituut deel zou uitmaken van de KNAW in plaats van NWO. De KNAW beheert immers al verschillende instituten binnen het vakgebied geschiedenis. Aanleiding voor deze discussie was het rapport ter evaluatie van NWO dat in mei uitkwam. De commissie merkte daarin op dat de verdeling van de onderzoeksinstituten over NWO en KNAW in belangrijke mate historisch bepaald is en onderwerp van een regelmatig terugkerende discussie is. De commissie beval aan dat NWO eventuele opties voor overheveling of samenvoeging zou gaan bespreken. De KNAW liet vervolgens begin september weten dat het een uitruil van instituten tussen NWO en KNAW voorstond. Tot de genoemde instituten behoorde het ING. Bovendien zou volgens de KNAW het ING binnen de KNAW een nauwe samenwerking met het Huygens Instituut moeten aangaan vanwege een veronderstelde overlapping in type werkzaamheden en aandachtsgebied. Eind december vroeg het Algemeen Bestuur van NWO aan het bestuur van het ING een verkenningscommissie in te stellen om de wetenschappelijke meerwaarde van een overgang van het ING naar de KNAW in kaart te brengen.

Tussentijdse evaluatie

Het evaluatieprotocol van NWO (en KNAW en VSNU) schrijft voor dat tussen twee externe visitaties door een instituut een tussentijdse evaluatie uitvoert. NWO heeft richtlijnen gegeven met betrekking tot de opzet en omvang van deze tussentijdse evaluatie of 'midterm review'. Het rapport is door de instituutleiding opgesteld en met het personeel en Ondernemingsraad besproken. Het bestuur heeft, na raadpleging van de Adviesraad, het rapport vastgesteld. Vervolgens is het rapport aan het Algemeen Bestuur van NWO voorgelegd. In 2009 zal het onderwerp van overleg tussen NWO en ING vormen.

De in oktober uitgekomen *Tussentijdse evaluatie* laat de stand van zaken halverwege de programmaperiode 2006-2011 zien. In de inmiddels verstreken jaren van deze periode zijn nieuwe thematische programma's eerst uitgewerkt en is daarna de uitvoering gestart. Zij zijn op verschillende samenwerkingsrelaties gefundeerd. Het aantal 'dissertatieprojecten', waarbij in een gezamenlijke inspanning van ING en universiteit een combinatie van bronontsluiting en analyse tot een proefschrift zal leiden, is sterk uitgebreid. Verder is een forse stap voorwaarts gezet met de modernisering van het cluster van algemeen-ondersteunende naslagwerken. Nieuwe projecten zijn onder andere het *Biografisch Portaal van Nederland* (in ontwikkeling), de *Digitale Handbibliotheek Nederlandse Geschiedenis* en de *Retrodigitalisering Bronnenuitgaven* (beide in uitvoering). Met het beleid op het gebied van internationalisering is begonnen: het internationale netwerk Porta Historica is daarvan een eerste uitkomst. Uitbreiding heeft er ook plaatsgevonden van het aantal extern, in het bijzonder door ministeries, gefinancierde projecten. In het algemeen wordt het wetenschappelijk personeel meer ruimte gegeven voor

onderzoek dat resulteert in tijdschriftartikelen, bijdragen aan boeken e.d. Al met al, zo luidt de conclusie van deze *Tussentijdse evaluatie*, is van een goede start sprake geweest. In de tweede helft van de programmaperiode zal met behulp van nieuw te verwerven middelen vooral worden toegewerkt naar het creëren van ‘portalen’ als bundeling van samenhangende onderzoeksbestanden van binnen en buiten het instituut. De hierboven genoemde nieuwe projecten in het cluster naslagwerken zijn uitingen van dat streven.

Nieuwe projecten

In augustus kon het ING een nieuw project aan zijn activiteiten toevoegen: de *Bronnenuitgave Nederland en de Europese eenwording 1950-1986*. Het ministerie van Buitenlandse Zaken verleende daartoe de opdracht. Het project zal een uitgave van kerndocumenten behelzen die tezamen de achtergrond (in de zin van achterliggende beleidsintenties) en de wording van het Nederlandse Europabeleid inzichtelijk maken. Het accent zal daarbij overwegend liggen op het selecteren van documenten van de rijksoverheid in Nederland. Bovendien ligt de nadruk op de hogere echelons van politiek en bestuur. Aan een dergelijke uitgave bestaat vanuit het wetenschappelijk onderzoek gezien behoefte. Dat laat tot dusverre belangrijke hiaten zien in de kennis van het Nederlandse Europa-beleid, zeker voor de periode na 1957. De bronnen-uitgave zal het mogelijk maken nieuwe onderzoeksvragen te stellen en zal in het algemeen de studie naar het door Nederland gevoerde beleid met betrekking tot Europa kunnen stimuleren. De uitgave zal de vorm hebben van een via internet raadpleegbare bronnenpublicatie. Het project heeft een looptijd van zes jaar. De start vond plaats in september 2008.

Het ING heeft besprekingen gevoerd over deelname van het ING, en andere onderzoeksinstellingen, aan het onderzoeksprogramma *Encompass. Encountering a Common Past in Asia*. Dit door de Universiteit Leiden opgezette programma bestaat uit een opleidingsonderdeel en een onderzoeksprogramma waarin de studie naar transitie in Azië centraal staat. Het ING is geïnteresseerd in het tot ontwikkeling brengen van een internationaal bronnenproject over vooral de periode 1780-1830. Deelname aan *Encompass* sluit daarbij aan. Het ING heeft, evenals het KITLV, IISG en NIOD, toegezegd een onderzoekersplaats vrij te maken (op basis van ‘matching’) waarin ontsluiting en analyse gecombineerd zullen worden. De formele goedkeuring van dit nieuwe project zal volgen nadat de projectbeschrijving gereed is. De plaats zal na 2011 worden gerealiseerd.

Tot slot is overleg gevoerd over een rol van het ING in een project van het Hanze Studie Centrum van de Rijksuniversiteit Groningen dat tot doel zal hebben een breed overzicht samen te stellen bronnen in de Nederlandse archieven en bibliotheken die verband houden met de geschiedenis van de Hanze en de handelsrelaties met de Oostzee in de periode tussen ca. 1150 en 1650. Aan het ING is gevraagd de uit het project voortkomende publicaties in een webportaal te hosten. Het ING heeft zich daartoe in principe bereid verklaard. De besluitvorming over het Hanzeproject als geheel was aan het eind van het verslagjaar nog niet afgerond.

WETENSCHAPPELIJKE ACTIVITEITEN

In het algemeen vindt de uitvoering van het instituutprogramma 2006-2011 volgens plan plaats. Uiteraard worden projectbeschrijvingen al werkende aangescherpt of zijn prioriteiten gesteld. De medewerkers hebben op congressen, studiedagen en gastcolleges veel bekendheid aan het nieuw ondernomen programma gegeven. Ook het analytische onderzoek heeft zijn plaats binnen de programma's gevonden, onder andere via de dissertatieprojecten.

De wetenschappelijke productie was goed te noemen. Te verwachten valt dat in de komende jaren het aantal instituutpublicaties zal toenemen met het vorderen van de uitvoering van de projecten. In de tabel omvatten de instituutpublicaties niet alleen de nieuw gepubliceerde uitgaven, maar ook de lopende naslagwerken – *Digitale Bibliografie Nederlandse Geschiedenis*, *Biografisch Woordenboek van Nederland*, *Digitaal Vrouwenlexicon* – en het project *Boeken uit de Kast* (digitalisering van gedrukte bronnenuitgaven) die alle jaarlijks worden aangevuld.

Wetenschappelijke productie

Instituutpublicaties (in druk en digitaal)	8
Publicaties medewerkers	32
Voordrachten medewerkers	48

Vertegenwoordiging en bestuur in Nederland

mw. I.J.A. Nijenhuis (Nationale Vergadering 1795-1801), programmaleider
J.W.J. Burgers (Grafelijke registers Henegouwse periode)
E.C. Dijkhof (Ambtsdragers en Ambtenaren Middeleeuwen)
mw. M. van Faassen (Grondwetscommissies)
mw. C.W. van Leeuwen (Grondwetscommissies)

De Ridderzaal in Den Haag.

Het programma 'Vertegenwoordiging en bestuur' is gericht op het ontsluiten van bronnen en ander gegevensmateriaal met betrekking tot de ontwikkeling van politieke instellingen en bureaucratische praktijken van de Middeleeuwen tot in de jaren '80 van de twintigste eeuw. De programmagroep heeft het programma gepresenteerd op het congres van de International Commission for the History of Representative and Parliamentary Institutions in juli te Alghero. De vier projecten hebben op verschillende periodes van het verleden betrekking:

– **Registers van de grafelijkheid van Holland, 1299-1345.** Het project verloopt volgens plan. Er is gewerkt aan de transcriptie en bewerking van verschillende registers waarvan een aantal inmiddels is afgerond. De begeleidingsgroep is driemaal bijeen geweest om het voltooide werk te bespreken. Er bestaat een samenwerkingsverband met het VNC-project 'De oorkonden en de kanselarij van de graven van Holland en Henegouwen'.

- **Repertorium van ambtsdragers en ambtenaren, Middeleeuwen.** Dit project betreft een uitbreiding en verdieping voor de periode van de Middeleeuwen van het in 2007 gepubliceerde repertorium dat de jaren 1428-1861 bestrijkt. Er is gewerkt aan een inventariserende *pilot*. Hiervoor is onderzoek verricht en zijn archiefdiensten en historische centra benaderd. Hun medewerking verschafte het nodige inzicht in de heuristiek van dit project en in hetgeen in databases en kaartenbakken al her en der beschikbaar is en waarvan ten behoeve van het Repertorium gebruik kan worden gemaakt. De *pilot* zal in 2008 worden afgesloten met een evaluatie waarna over het vervolg een besluit zal worden genomen.
- **Nationale Vergadering 1795-1801.** Dit project heeft een tweeledig doel: een toegang geven op en een editie van (kern)teksten uit de politieke pers en de pamfletliteratuur en een toegang creëren op het Dagverhaal van de Nationale Vergadering. Er is onderzoek verricht voor een (representatieve) inventarisatie van pamfletten uit de periode 1795-1801 in zowel de bekende gecatalogiseerde collecties als enkele niet-gecatalogiseerde pamflettenverzamelingen. De inventarisatie vormt de basis voor een te schrijven projectplan. Er wordt samengewerkt met de Universiteit van Amsterdam in het door NWO gesubsidieerde programma 'The first Dutch democracy: the political world of the Batavian Republic'. Besloten is een gezamenlijke promotieplaats te creëren voor een combinatie van ontsluiting en analyse over het onderwerp politiek, pers en publieke opinie.
- **Grondwetscommissies 1883-1983.** Onderdeel I van dit project, een onderzoeksgids die een breed opgezet overzicht van het relevante onderzoeksmateriaal zal bevatten, kwam goeddeels gereed. Met het ontwikkelen van de raadpleegapplicatie is begonnen. Onderdeel II betreft een verdieping op het niveau van reeksen van kerndocumenten, zoals notulen en rapporten van de Grondwetscommissies, die toegankelijk worden gemaakt en als scan of transcriptie ter beschikking zullen worden gesteld. Dit onderdeel verloopt volgens de planning. Voor onderdeel III, een gedrukte selectieve uitgave, zijn selectie en bewerking gaande. Ten behoeve van dit project bestaat nauwe samenwerking met de Radboud Universiteit Nijmegen in verband met het aan het project verbonden promotieonderzoek. Nauw contact is er ook met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties dat de in druk te verschijnen tekstuitgave financieel steunt.

Nederlanders en de cultuur over de grenzen

'Hadji Ibrahim, hoofdpenghoeloe van Pati, in ambtskostuum'

G.J. Knaap (Godsdienstpolitiek en Nederlanders in de Atlantische wereld), programmaleider
G.R. de Graaf (Zendings- en Missiearchieven)
mw. I.D. van der Heiden (Godsdienstpolitiek)
mw. K. Hulsker (Zendings- en Missiearchieven)
H.R. Jordaan (Nederlanders in de Atlantische wereld)
A.C.M. Kappelhof (Zendings- en Missiearchieven)
G.C. Kruijtzter (Godsdienstpolitiek) (vanaf 1-2-2008)
mw. M.C.W. Schillings (Nederlanders in de Atlantische wereld)

Het programma richt zich op het ontsluiten van bronnen die inzicht bieden in de wederzijdse beïnvloeding en botsing van de Nederlandse cultuur en andere culturen in den vreemde. Verder wordt onderzoek verricht via drie dissertatieprojecten en andere studies. De doelen voor 2008 werden grotendeels gehaald:

- **Repertorium van Nederlandse zendings- en missie-archieven 1800-1960:** fase 1) van het project, de inventarisatie van instellingen en personen die actief waren op het terrein van zending en missie, was al in 2007 grotendeels afgerond. Met fase 2), de globale beschrijving van de archivalia, documentatie en literatuur die zij hebben gevormd, werd goede voortgang geboekt. Voor fase 3), systematische ontsluiting van een selectie van de bronnen, werden de selectiecriteria vastgesteld. De commissie van advies van het project, die eenmaal bijeen kwam, deed daarvoor waardevolle suggesties. Er is in Nederland en het buitenland (Londen, Rome, Basel en Wuppertal) archiefonderzoek gedaan. Met de katholieke en protestantse documentatiecentra in Nederland bestaan belangrijke contacten, die de doelmatigheid van de projecten sterk bevorderen.
- **Godsdienstpolitiek in Nederlands-Indië, in het bijzonder ten aanzien van de Islam 1816-1942.** Voor dit project, dat tot doel heeft het beleid van de Indische regering tegenover Islam en Christendom te documenteren, is veel archiefonderzoek verricht, vooral in het Nationaal Archief. Daarnaast kon het traceren van de belangrijkste overheidsbesluiten en –verslagen alsmede wetgeving (Indisch Staatsblad; Koloniaal Verslag) worden afgerond. Het voorstellen tot editie van de adviezen van de Adviseurs Inlandse Zaken die op het onderwerp godsdienstpolitiek betrekking hebben is voorlopig aangehouden om het project binnen de projectperiode te kunnen voltooien.
- **Nederlanders en de cultuur in de Atlantische wereld:** het doel van het project is een toegang samen te stellen op materiaal dat relevant is voor onderzoek naar de multiculturele verhoudingen in Suriname, de Nederlandse Antillen, Aruba en Guyana (Berbice, Demarary en Essequibo). Er is in Nederland en Suriname archiefonderzoek gedaan. Verder is aan de hand van het West-Indische Plakkaatboek en nog ongepubliceerd materiaal voor een plakkaatboek aangaande Berbice, Demarary en Essequibo de meest relevante regelgeving geselecteerd.
Het programma kent samenwerkingsverbanden met de Radboud Universiteit Nijmegen, de Theologische Universiteit Kampen en het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde met betrekking tot drie promotieprojecten.

Verenigingsleven in Nederland 1780-1940

Handleiding voor het oprichten van een vereniging (1914).

mw. M. van Tielhof (Verenigingsleven algemeen), programmaleider
M.J. van Gent (Sportverenigingen)
mw. J. Roelevink (Politieke sociabiliteit)
mw. M.J.B. Schouten (Verenigingen van armenzorg)
R.G.H. Sluijter (Rooms-katholieke religieuze broederschappen)

Dit programma bevindt zich op het terrein van onderzoek naar *civil society* en betreft de repertoriëring van verenigingen in de periode 1780-1940. Het beoogt gegevens te verzamelen over clusters van verenigingen en deze door middel van (vijf) databases te ontsluiten. Programma en projecten zijn enkele malen gepresenteerd of voorlopige uitkomsten ter discussie gebracht op diverse studiedagen. Het programma omvat:

- **Verenigingsleven algemeen:** het beoogde overzicht van bij Koninklijk Besluit erkende verenigingen is voor de periode 1855-1890 gereed; het zal worden uitgebreid tot 1903.
- **Verenigingen voor armenzorg:** de nadruk van dit project ligt op het laatste decennium van de negentiende eeuw. Er wordt aan de hand van bestaande overzichten en archiefonderzoek gestreefd naar een zo volledig mogelijk overzicht van landelijke verenigingen en lokale verenigingen. Ook wordt nagegaan of archiefmateriaal is nagelaten.

- **Politieke sociabiliteit:** in een aangepaste projectopzet is de nadruk gelegd op de politieke organisatie van patriotten en prinsgezinden aan het eind van de achttiende eeuw en het bestaan van politiek georiënteerde gezelschappen aan het begin van de negentiende eeuw, als geheel beperkt tot Noord- en Zuid-Holland, zowel in steden als op het platteland. Er is vooral archiefonderzoek gedaan.
- **Sportverenigingen:** het aantal sportverenigingen dat tussen het eind van de negentiende eeuw en de Tweede Wereldoorlog is opgericht, is zeer groot. Om die reden is een keuze gemaakt voor het documenteren van verenigingen op het gebied van zes sporten waarbij de keus is ingegeven door een aantal criteria (elite versus volkssport, neutrale versus confessionele bonden, gemengde versus ongemengde sport) en aantallen verenigingen. Het project verloopt volgens plan.
- **Rooms-katholieke religieuze broederschappen.** Het aantal regio's in Nederland waarop dit project zich richt, is uitgebreid van vier tot vijf. Het onderzoek vorderde goed. Er wordt overwogen ook onderzoek te doen naar de hoofdzetels van aartsbroederschappen in het buitenland (vooral Rome), waaraan veel Nederlandse broederschappen verbonden waren. Hun archieven bevatten waarschijnlijk waardevolle informatie.

Naslagwerken

S.C. Derks (Digitale Bibliografie Nederlandse Geschiedenis)
A.J.C.M. Gabriëls (Biografisch Woordenboek van Nederland)
mw. A.S. de Haas (Digitaal Vrouwenlexicon Nederland)
mw. M.C. Le Bailly (Digitale Handbibliotheek) (vanaf 15-2-2008)
mw. E.M. Kloek (Digitaal Vrouwenlexicon Nederland en Biografisch Portaal van Nederland)
mw. E.J.J.M. Naaijkens (Digitaal Vrouwenlexicon Nederland)
R.G.H. Sluijter (Digitale Bibliografie Nederlandse Geschiedenis)
mw. G.A.M. Van Syngel (Broncommentaren)

Het ING is begonnen met een modernisering van zijn naslagwerken. Het is eenvoudiger dan voorheen om verschillende, wat onderwerp betreft verwante, naslagwerken van binnen en buiten het ING onder één noemer te brengen. Zo ontstaat een digitaal informatiesysteem. Prominent hierin is het idee van 'portalen'. De *Digitale Bibliografie Nederlandse Geschiedenis* en het *Biografisch Portaal van Nederland* zijn daarvan de voorbeelden bij uitstek. Een tweede modernisering is de opbouw van een digitale studieruimte van historische werken. Het project *Digitale Handbibliotheek* is daarvoor een onmisbare schakel. Maar ook de *Retrodigitalisering Bronnenuitgaven* waarmee wordt beoogd digitaal de belangrijkste bronnenuitgaven over de Nederlandse geschiedenis bij elkaar te brengen. Een derde modernisering vloeit voort uit het interoperabel maken van verschillende bestanden. Zo zullen bijvoorbeeld (op den duur) navigatiemogelijkheden tussen de genoemde naslagwerken worden gecreëerd. Vooralsnog verlopen deze modernisering per afzonderlijke publicatie.

Het ING voert in samenwerking met de Koninklijke Bibliotheek het project *Digitale Handbibliotheek* uit dat een beredeneerde selectie zal bevatten van de meest geraadpleegde en belangrijkste handboeken, overzichtswerken en hulpmiddelen op het gebied van de Nederlandse

geschiedenis. Het beoogde product is een *full text* doorzoekbaar onderzoeksapparaat. Het ING draagt de eindverantwoordelijkheid voor de inhoudelijke kant van het project, de KB voor projectorganisatie en digitalisering. In 2008 is het project aangevangen. Na raadpleging van een aantal experts is een lijst van op inhoudelijke gronden geselecteerde titels opgesteld. Deze werd door de stuurgroep vastgesteld.

Nadat NWO-Geesteswetenschappen een startsubsidie had toegekend is het project *Biografisch Portaal van Nederland* van start gegaan dat tot doel heeft biografisch materiaal van verschillende herkomst (huidige databanken; in druk verschenen biografische naslagwerken) samen te brengen en geschikt te maken tot een geavanceerd onderzoeksbestand. In eerste instantie is het uitwerken van het projectidee tot plan, het vorm geven aan het samenwerkingsverband van in totaal tien instellingen en het verwerven van subsidie de doelstelling. Om het project vaart te geven en om het karakter van samenwerking (onderzoekinstellingen en documentatiecentra die biografische data kunnen leveren) tot uitdrukking te brengen, is een onafhankelijke voorzitter aangezocht. Hiertoe is J.C.H. Blom bereid gevonden. Op de verschillende aspecten – inhoud, techniek, vormgeving samenwerkingsverband, internationale contacten – is voortgang geboekt. In 2009 zal geworven worden naar subsidie.

Van het *Biografisch Woordenboek van Nederland* verscheen deel 6, het laatste deel van het *BWN* dat in druk verschijnt. In zes delen zijn 2071 levensbeschrijvingen te vinden, vooral van personen die in de tweede helft van de negentiende en twintigste eeuw werkzaam zijn geweest. Daarmee is in aanzienlijke mate de leemte die ontstond na het verschijnen tussen 1911 en 1937 van het *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek* opgevuld. Hierin is een reden gelegen dat het bestuur van het ING heeft besloten het project in de huidige vorm met de publicatie van deel 6 te beëindigen. Een andere overweging is dat gebruikers langzamerhand de voorkeur geven aan biografische lemmata via het web boven de gedrukte vorm. Het ING zal zich blijven inzetten voor het aanvullen van biografische beschrijvingen om hiaten op te vullen en aan nieuwe prioriteiten tegemoet te komen, maar zij zullen in de toekomst alleen digitaal verschijnen. Het uitkomen van deel 6 van het *BWN* werd op 12 december op passende wijze – in samenwerking met het Instituut voor Beeld en Geluid – gevierd.

Het *Digitaal Vrouwenlexicon Nederland* telde aan het eind van het jaar 714 beschreven vrouwenlevens waarvan er 337 in 2008 tot stand kwamen. Daarmee werd wederom een behoorlijke versnelling bereikt ten opzichte van het voorgaande jaar. Verder waren eind 2008 nog eens 141 lemmata uitgezet bij auteurs.

Deel 7 van de reeks *Broncommentaren* heeft als onderwerp de 'Bronnen voor de criminaliteit en de strafrechtspleging vanaf 1811 tot heden'. Eind 2008 was dit deel gereed voor de druk. Inmiddels heeft de redactie besloten deel 8 te wijden aan de jaarverslagen van ondernemingen in de negentiende en twintigste eeuw.

De *Digitale Bibliografie Nederlandse Geschiedenis*, waarvan het door het ING geleverde titelbestand verreweg de hoofdmoot vormt, is zowel zelfstandig als via de websites van het ING en de Koninklijke Bibliotheek (partner in dit project) te benaderen. De *DBNG* is ruim 100.000 maal bezocht. Hiervan maken zoekacties via het Picarta-systeem overigens geen deel uit. Wat de productie van het door het ING samengestelde titelbestand betreft, werd met 3320 ingevoerde titels (2146 artikelen en 1174 monografieën) een goede score bereikt. In september nam de redactie van de *DBNG* deel aan de *2nd Conference on European Historical Bibliographies* in Berlijn. Het streven van de deelnemers uit diverse Europese landen is om een portaal te vervaardigen waarop de bibliografieën van de deelnemende landen kunnen worden gepresenteerd.

Judith Leyster, in:
Digitaal Vrouwenlexicon
van Nederland

Programma's en projecten 1999-2005

J.W.J. Burgers (Dagvaarten Zeeland)
E.C. Dijkhof (Dagvaarten V)
mw. M. van Faassen (Naoorlogs emigratiebeleid)
mw. J. Roelevink (Onderzoeksgids Bataafs-Franse Tijd)

Van het programma 1999-2005 resteren nog enkele projecten:

- programma 'Staatsvorming in de Late Middeleeuwen'. De delen deel V (1494-1506) van de serie *Bronnen voor de geschiedenis der dagvaarten van de Staten en steden van Holland* en de uitgave van de *Dagvaarten van Zeeland* bevinden zich in het stadium van afronding. Daartoe wordt in 2009 een tijdelijke medewerker aangetrokken.
- programma 'Bronnenmateriaal van de Bataafs-Franse Tijd'. Van het project *Onderzoeksgids bestuur en administratie van de Bataafs-Franse Tijd* is het onderzoek afgesloten. De webapplicatie zal in 2009 worden ontwikkeld en beschikbaar komen.
- programma 'De wederopbouw en de opkomst van de verzorgingsstaat'. Van het project *Naoorlogs emigratiebeleid in Nederland 1945-1967* is het gidsgedeelte afgesloten. Voor het voltooiën van het interpretatieve tekstgedeelte (tezamen de dissertatie) heeft de onderzoekster (M. van Faassen) een half jaar sabbatsverlof toegekend gekregen.

Overige projecten

L.J. van Damme (Ontwikkelingssamenwerking)
M.L.J. Dierikx (Ontwikkelingssamenwerking)
M.G.M. Smits (Ontwikkelingssamenwerking)
mw. M. Scherer (Sociale zorg en rechtsherstel oorlogsgetroffenen)
mw. J.E. Schooneveld-Oosterling (Boekhouder-Generaal Batavia) (vanaf 15-2-2008)
mw. C.H. Verbrugge (Opsporing en verificatie 1944-heden)
W. Veenstra (Gewestelijke financiën, Zeeland)

De volgende projecten worden op basis van opdrachten of subsidies uitgevoerd.

- *Ontwikkelingssamenwerking 1977-1989*. De werkzaamheden voor deel 6 van de serie, het laatste deel, konden op het samenstellen van de indices na, worden afgesloten. In het kader van het interviewproject met oud-bewindslieden en –ambtenaren zijn de interviewteksten geredigeerd, is waar nodig annotatie toegevoegd, is voorzien in de autorisatie van de geïnterviewden en is de inleiding geschreven. Ook deze publicatie is gereed voor de druk. Beide zullen in 2009 verschijnen.
- *Sociale Zorg en Rechtsherstel Oorlogsgetroffenen WO II 1942-heden* en *Opsporing en verificatie 1944-heden*, beide projecten die in samenwerking met het NIOD worden uitgevoerd in het kader van het door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport gefinancierde programma 'Erfgoed van de Oorlog'. Het opsporen en beschrijven van de archieven en andere collecties die in beide digitale gidsen zullen worden opgenomen is voortgezet. Verder is een begin gemaakt met de bouw van de website die volgens de projecteisen toegankelijk moet zijn voor een 'algemeen publiek'.

- *Boekhouder-Generaal Batavia*. Dit door het VOC-Fonds mogelijk gemaakte project is erop gericht om bronnen met betrekking tot het goederenverkeer van de VOC in de achttiende eeuw toegankelijk te maken. Het is in 2008 gestart met het bouwen van een database en de daarop volgende invoer van gegevens.
- *Gewestelijke financiën*. Van het project tot ontsluiting en publicatie van de financiële kerngegevens van de gewesten van de Republiek is het deel over Zeeland in bewerking. Deze vorderde volgens plan zodat in 2009 publicatie kan plaatsvinden. De uitgave, een samenwerking van ING, Vrije Universiteit en Zeeuws Archief, wordt mogelijk gemaakt door subsidies van de Provincie Zeeland en enkele fondsen.

Assistenten

H.J.M. van Dapperen
M. Kooijmans
mw. A. Langeveld-Kleijn
mw. A.M.F. Mreijen
mw. M.W.M.A.L.C. van den Oever
G.T.W. Ruigrok
mw. M.H.M.M. Sopers-Eijkemans
mw. L.J. Sparks
mw. M.J.C. Swüste
mw. M.T. Timmermans-Hornsveld

Onderzoekscapaciteit buiten het instituut

Het aantal projecten dat buiten het ING werd uitgevoerd, bedroeg elf. Zij stonden op naam van onderzoekers die bij een universiteit in dienst waren of op particuliere basis hun wetenschappelijk werk verrichtten. Het ING trad faciliterend op door middel van begeleiding, het verlenen van enige assistentie, het (financieel) mogelijk maken van bepaalde activiteiten en het verzorgen van de uiteindelijke uitgave (in druk of elektronisch).

Gereed voor uitgave kwamen de *Dagboeken van Willem de Clercq*. De inhoudelijke verantwoordelijkheid voor deze digitale teksteditie heeft gelegen bij de Stichting Reveil-Archief. Het ING heeft de webpublicatie voorbereid. Publicatie van deze negentiende-eeuwse dagboeken vindt in 2009 plaats. Dat zal ook het geval zijn, maar dan in druk, met de *Briefwisseling Gogel-Canneman* die vooral het opbouw van een nationaal financieel stelsel in betreft in de jaren na 1795. Deze editie staat op naam van mw. M. van Leeuwen-Canneman.

Archiefadvisering

In het *Jaarverslag 2006* (p. 16) is de rol van het ING met betrekking tot de advisering over concept-selectielijsten van eigentijds archiefmateriaal toegelicht. In 2006 en 2007 is het aantal adviezen dat het instituut volgens afspraak met het Nationaal Archief zou uitbrengen, namelijk dertig, uitgebracht. In 2008 zijn geen adviesaanvragen ontvangen. Door A.C.M. Kappelhof werd een bijdrage geleverd aan het in oktober door het Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap en het Historisch Platform georganiseerde publieksdebat 'Wat willen historici met archieven'.

Willem de Clercq.

Leerstoelen en onderwijsbijdragen

J.W.J. Burgers, S.C. Derks, M. van Faassen, G.J. Knaap, C.W. van Leeuwen, I.J.A. Nijenhuis en M. van Tielhof leverden door middel van gastcolleges of een collegereeks bijdragen aan het universitaire onderwijs, zowel op bachelor- als masterniveau. Deze colleges vonden plaats aan de Rijkuniversiteit Groningen, Radboud Universiteit Nijmegen, Universiteit Utrecht, de Universiteit van Amsterdam en de Universiteit Leiden. Aan de Universiteit van Amsterdam kwam de de bijzondere leerstoel 'Bronontsluiting', specifiek op het terrein van de Middeleeuwen, vacant na de pensionering van J.G. Smit. De herbezetting was eind 2008 nog niet afgerond. De Radboud Universiteit Nijmegen benoemde mw. I.J.A. Nijenhuis tot hoogleraar met de bijzondere leeropdracht 'Bronontsluiting', in dit geval op het gebied van de nieuwste geschiedenis.

Netwerk Politieke Geschiedenis

Het Netwerk Politieke Geschiedenis is opgericht om de lokale promotieopleidingen op landelijk niveau aan te vullen met seminars. Het secretariaat berust bij het ING (mw. I.J.A. Nijenhuis en mw. M.W. Timmermans-Hornsveld). Het netwerk belegde in 2008 vier bijeenkomsten, twee van het academisch jaar 2007-2008 en twee van 2008-2009. In februari 2008 organiseerde het ING de seminar dag over 'Politieke geschiedenis tussen Instituties en Biografie'. Verder ontwikkelde het ING een website als communicatiemedium en ter bekendmaking van het netwerk naar buiten. In een alleen voor de ingeschrevenen toegankelijk deel van de website worden papers en literatuur geplaatst. Naar buiten toe wordt aandacht geschonken aan vacatures, voor de politieke geschiedenis interessante congressen e.d. Het netwerk telde 60 ingeschreven leden en een ongeveer even groot aantal belangstellenden die via mailings op de hoogte worden gehouden.

Internationalisering

Op 8 september werd in Den Haag een mini-seminar gehouden. Twee Amerikaanse experts, op uitnodiging van het ING in Den Haag, hielden een voordracht. Mary-Jo Kline, auteur van het handboek *A Guide to Documentary Editing*, over 'Electronic editing and the principles and practice of documentary editing' en Theodore Crackel, *editor-in-chief* van de *George Washington Papers* over de gedrukte en de digitale versie van deze grote Amerikaanse bronnenserie. Verder hield E.C. Dijkhof een lezing over 'Traditions in documentary editing in the United States and Europe'. In oktober brachten Dijkhof en mw. C.W. van Leeuwen een bezoek aan de jaarconferentie van de *Association for Documentary Editing* in Tucson, Verenigde Staten. Dijkhof hield daar een aangepaste versie van zijn in Den Haag gehouden voordracht.

In december vond in Londen de derde bijeenkomst plaats van het internationaal netwerk *Porta Historica. A Network of Institutions Editing Historical Sources*, bestaande uit het ING, de École Nationale des Chartes in Parijs, de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis in Brussel, het Institute for Historical Research in Londen en het Institut für Mittelalterforschung in Wenen. Deze bijeenkomst was in hoofdzaak gewijd aan de verschillende methoden en de voortgang per instituut in het digitaliseren van in druk verschenen bronnenuitgaven. Afgesproken is dat op de jaarvergadering in Brussel in 2009 zal worden nagegaan of via de website van het

netwerk een Europees portaal van dergelijke gedigitaliseerde bronnenuitgaven kan worden opgebouwd.

Verder zijn op deze jaarvergadering onderwerpen aan de orde geweest die eerder dat jaar waren voorbereid. Zo is een 'kwaliteitsstatuut' voor elektronische bronnenuitgaven vastgesteld, voorbereid in een werkgroepje dat een concept besprak in een workshop op 8 september in Den Haag. Verder is besproken hoe de door het ING ontwikkelde en in het voorjaar opengestelde website met inhoudelijk materiaal zou kunnen worden uitgebreid. Daartoe werd voorgenomen een rubriek van reviews van digitale bronnenpublicaties op te zetten. Het secretariaat (E.C. Dijkhof) en het beheer van de website berusten tot en met 2010 bij het ING. Ook het voorzitterschap is, tot en met 2010 aan het ING toevertrouwd (D. Haks). De groei en de uitbreiding van het netwerk met andere instellingen is voorzien vanaf 2010 nadat het netwerk in zijn huidige samenstelling zich heeft geconsolideerd.

Een delegatie van het ING bracht in januari een bezoek aan het recent opgerichte VIGES, het Vlaams Instituut voor Geschiedenis. Dit stelt zich, aldus de website van VIGES, het ING tot voorbeeld. VIGES heeft het *Nationaal Biografisch Woordenboek* als kerntaak, maar wil deze graag uitbreiden tot verwante projecten zoals op het terrein van de egodocumenten en de prosopografie. In juni werd een Vlaamse delegatie voor een tegenbezoek ontvangen. Er wordt wederzijds gestreefd naar samenwerking en over enkele projecten bestaat in dit opzicht concreet overleg.

INSTITUUT

Interne organisatie en beleid

Het Management Team behandelt vooral beleidsvraagstukken van algemene aard of van programmatisch niveau. Daarnaast wordt in grote lijnen de uitvoering van het jaarprogramma gevolgd en besproken. Het jaarverslag, de jaarplanning en de jaarbegroting vormen daartoe voor de hand liggende documenten. Maar ook het personeelsbeleid en de ICT kregen aandacht. Bestuursvergaderingen worden in het MT voorbereid. Onderwerpen die verschillende malen aan de orde zijn geweest betroffen de tussentijdse evaluatie van het instituut, het medewerkersonderzoek en de discussie over de meest gewenste positie van het ING, binnen NWO of de KNAW. Het MT startte een interne discussie over dit laatstgenoemde onderwerp en legde een concept-nota (als aanzet voor een advies aan het bestuur) aan het personeel voor. Dit onderwerp was aan het eind van het jaar nog volop in discussie.

Om het analytisch-monografische onderzoek binnen het instituut verder te stimuleren is een onderzoekssabbat geïntroduceerd. Onderzoekers in vaste dienst kunnen voor een aangesloten periode van drie tot zes maanden vrijgesteld worden van het projectonderzoek. Het doel is om de aandacht te vestigen op de onderwerpen van de programma's en projecten door middel van publicatie in tijdschriften of anderszins van goede voorbeeldstudies en andere analytische studies. Tevens krijgen medewerkers zo de mogelijkheid zich verder wetenschappelijk te ontwikkelen en te onderscheiden. Deze onderzoekssabbat komt als onderzoeksmiddel naast het reguliere werk aan een (ontsluitend) project en naast de tijd die structureel wordt ingeruimd voor analytisch onderzoek.

In maart 2008 is onder de medewerkers van het instituut een 'Medewerkersonderzoek' uitgevoerd. De respons was zeer goed: 85,2 %. De algemene tevredenheid lag met het cijfer 7,6 hoog. Aandachtspunten bleken de discussie- en de ontwikkelingsmogelijkheden van medewerkers te zijn. Er is vervolgens meer gelegenheid gecreëerd tot inbreng in het instituutbeleid. De ontwikkelings- en groeimogelijkheden van medewerkers zijn beperkt in een instituut van ca. 55 medewerkers met een gering natuurlijk verloop. Bovendien is de arbeidsmarkt voor historici betrekkelijk gesloten. Het instituut zal zich blijven inzetten om medewerkers voor te bereiden op een voortzetting van hun loopbaan buiten het ING en om hun ontwikkeling te bevorderen.

De programmagroepen zijn met regelmaat bijeen gekomen om de voortgang van de projecten te bespreken en nieuwe uit te werken. Meer in het algemeen is gebruikt gemaakt van verschillende gelegenheden om informatie uit te wisselen en discussie te voeren: personeelsbijeenkomst, maandelijkse koffiebijeenkomsten en lunchlezingen.

Het management team is veertien maal bijeengewees in de volgende samenstelling:
D. Haks, vz., G.J. Knaap, mw. I.J.A. Nijenhuis en mw. M. van Tielhof

Personeel

Op 31 december 2008 telde het ING 56 medewerkers: 31 vrouwen en 25 mannen. Niet meegeteld zijn gastonderzoekers, free lancers en uitzendkrachten. Het totaal aantal medewerkers is gestegen ten opzichte van eind 2007 toen 52 medewerkers in dienst waren. Deze toename houdt verband met de verdere ontwikkeling van het lopende programma waarvoor tijdelijk wetenschappelijk personeel is aangetrokken.

Van deze 56 medewerkers hadden 39 een vaste aanstelling (negentien vrouwen en twintig mannen) en hadden zeventien (twaalf vrouwen en vijf mannen) een tijdelijk dienstverband. De grafieken 'Personeelssamenstelling 2008 in aantallen' en 'Personeelsinzet in % en fte' geven inzicht in de verschillende categorieën personeel en hun relatieve aandeel in het gehele personeelsbestand. De personeelsinzet voor het onderzoek bedroeg 85,6 % van de totale personeelsinzet, verdeeld over wetenschappelijk personeel (25,6 fte; 58,6 %), onderzoeksassistentie (8,2 fte; 19,2 %) en ICT-onderzoeksondersteuning (3,6 fte; 8,2 %). Aan leiding en ondersteuning (directie, administratie, secretariaat, administratie, systeembeheer en receptie) werd gewerkt door 6,3 fte (14,4 %).

Met alle medewerkers wordt jaarlijks besproken welke vraag naar opleiding er van de kant van het instituut en de medewerkers leeft. Er hebben vijftien medewerkers een cursus of opleidingstraject gevolgd. Er zijn cursussen gevolgd op het gebied van computervaardigheden en de communicatie in andere talen. Verder hebben verscheidene medewerkers (vooral met tijdelijke aanstellingen) loopbaantrajecten gevolgd.

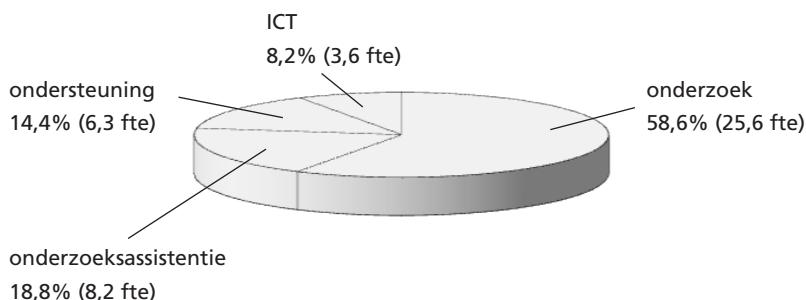
De volgende medewerkers traden in dienst van het ING:

- mw. L.M.L.M. de Goei (1-1-2008)
- mw. L.J. Sparks (1-1-2008)
- G.C. Kruijtzter (1-2-2008)
- mw. M.C. Le Bailly (15-2-2008)
- mw. J.E. Schooneveld-Oosterling (15-2-2008)
- B. van Dam (1-3-2008)
- mw. A.M.A. Rijs-Timmerman (1-5-2008)
- mw. H. Andringa (24-11-2008; detachering vanuit NWO)

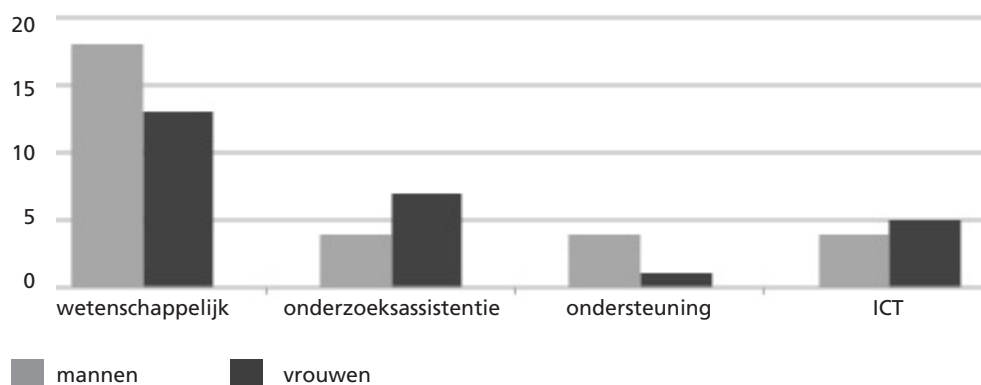
De volgende medewerkers verlieten het ING:

- mw. I. van den Brink (15-11-2008; detachering vanuit NWO)
- L.J. van Damme (31-12-2008)

Personeelsinzet 2008 in % en FTE

Personeelssamenstelling 2008 in aantallen

Ondernemingsraad

De **ondernemingsraad** kwam in het verslagjaar bijeen in de volgende samenstelling: E.C. Dijkhof (voorzitter), H.J.M. van Dapperen (secretaris) en mw. M.H.M.M. Sopers-Eijkemans. De ondernemingsraad vergaderde zesmaal maal intern en overlegde zesmaal met de directeur. Bovendien vonden drie vergaderingen met het personeel plaats.

In de overlegvergaderingen van directeur en ondernemingsraad (OR) kwamen onder andere de volgende onderwerpen aan de orde.

- het medewerkersonderzoek.
- de regeling sabbatsverlof.
- de tussentijdse evaluatie van het ING.
- de eventuele overgang van het ING van NWO naar KNAW.
- de procedure van beoordelingen en functioneringsgesprekken.
- de arbeidsomstandigheden binnen de kantoorruimten.
- de vervulling van personeelsvacatures.

Eenmaal was de door de directeur gegeven algemene stand van zaken van het instituut onderwerp van overleg.

De voorzitter van het bestuur heeft eenmaal een bespreking met directeur en OR gehad.

Voorts vormde de overgang naar KNAW reden voor de drie vergaderingen met het personeel.

Secretariaat/Personeelszaken

Het secretariaat ondersteunt het instituut met werkzaamheden van verschillende aard. Naar buiten toe is de organisatie van bijeenkomsten, zoals de presentatie van publicaties of studiedagen van groot belang. Intern is vanwege de groei van het personeelsbestand de behuizing en het gereed maken van de werkruimtes een constant aandachtspunt geweest. Op personeelsgebied zijn de gebruikelijke werkzaamheden uitgevoerd zoals het voeren van de

arbeidsvoorwaardengesprekken en het begeleiden van opleidingen. Nieuw was het inrichten van loopbaantrajecten voor vertrekkende medewerkers. Met NWO en de KB is een aantal malen overlegd over Arbo-aangelegenheden, onder andere naar aanleiding van klachten over het klimaat binnen het KB-gebouw.

Personeel Secretariaat en Personeelszaken

mw. A.J. Buijs (Receptie en onderzoeksassistentie)

mw. J.C. van Leeuwen (Receptie en onderzoeksassistentie)

mw. M.T.A. Schouten (Hoofd Secretariaat, personeelszaken, onderzoeksassistentie)

mw. A.M.A. Rijs-Timmerman (Secretariaat) (vanaf 1-5-2008)

A.F.W. van Weperen (Algemene zaken)

Elektronische bronontsluiting, ICT-ondersteuning en website

Op ICT-gebied zijn activiteiten van verschillende aard ontplooid:

- verdere ontwikkeling van het standaard invoerprogramma INGForms.
- begeleiding van de ICT-component van projecten (ontwerp, realisering).
- voortgang in de uitvoering van het project *Boeken uit de kast* (digitalisering gedrukte bron-nenuitgaven).
- bijdrage aan de revisie van de website.
- een nota ICT-beleid in het kader van de Midterm rapportage van het instituut.
- een nota met betrekking tot de hosting van onderzoeksbestanden en websites.
- bijdrage aan het opstellen door het extern bureau Reekx van een Informatieplan.
- beheer website, servers, werkplekken en migratie mailservers.

In de beleidsnota die ten behoeve van de tussenevaluatie werd opgesteld, is onder meer stil-gestaan bij het doorzoekbaar maken van digitale teksten van verschillende inhoud die, soms van grote omvang, op de website van het ING voorkomen. Historici zijn op zoek naar infor-matie in teksten en daarom zijn indices een veelgebruikt middel, omdat zij niet alleen naar bepaalde informatie-eenheden verwijzen, maar deze ook kunnen inkaderen of contextualise-ren door het gebruik van begrippen die boven het woordgebruik uitstijgen. In de nota is een proefproject aangekondigd voor het gebruik van meta-indexen als een toegang die de afzon-derlijke publicaties overkoepelt. Deze zal zich in eerste instantie uitstrekken tot personen, instellingen en plaatsnamen. Dat zal in 2009 ter hand worden genomen.

In de Strategienota van 2007 werd aangekondigd dat het ING zich positief opstelt tegenover het plaatsen op zijn eigen website van voltooide onderzoeksbestanden of de hosting van websites. Daarmee wordt een stap gezet naar het op langere termijn gewenste 'portaal voor Nederlandse geschiedenis'. Daar zijn wel criteria voor nodig. Deze zijn van inhoudelijke, technische en financiële aard. In 2008 is over de hosting van enkele (toekomstige) bestanden en websites overleg gevoerd. Het ING zal een vooral voor buitenlanders bedoelde site van het ministerie van Buitenlandse zaken over de Nederlandse geschiedenis gaan hosten die tot dusverre door het ministerie zelf werd beheerd. De inhoudelijke verantwoordelijkheid blijft bij het ministerie berusten.

De website onderging een ingrijpende revisie. Het doel was het aanbod van informatie vollediger en transparanter te maken. Het uiterlijk van de website diende nodig een *face lift* te krijgen. De revisie leidde tot een andere indeling van de inhoudelijke publicaties (chronologisch en thematisch) die de gebruiker een beter overzicht van alle beschikbare publicaties geeft en sneller (met minder tussenstappen) naar de inhoud zelf brengt. Verder is op de homepage meer gelegenheid gecreëerd tot het presenteren van nieuws, publicaties of projecten waarop het ING de aandacht wil vestigen. Ook is de website aangepast aan de nieuwe huisstijl. Op de revisie van 2008 zal in 2009 een evaluatie volgen en zullen waar nodig veranderingen worden aangebracht.

De website kreeg 26 miljoen 'hits' te verwerken, overeenkomend met 14 miljoen pageviews (ruim 43.000 pagina's per dag). Het aantal bezoekers per dag bedroeg 9000. Dit betekent een lichte toename ten opzichte van het voorgaande jaar.

In de onderstaande tabel (waarin alleen het bezoek aan de wetenschappelijke pagina's is opgenomen) is een 'top tien' van meest bezochte publicatiepagina's weergegeven. In het vorige jaarverslag werd al gesignaleerd dat de categorie publicaties die minder dan 3 % van het totaal aantal opgevraagde pagina's werd opgevraagd aan het toenemen was, een teken dat de spreiding van bezoekers over de diverse pagina's van de website groter is geworden. Inmiddels is dat percentage nog verder gegroeid van 13 % in 2007 tot 19 % in 2008. Het toegenomen aantal digitale ING-publicaties zal hieraan hebben bijgedragen. Het *Biografisch Woordenboek van Nederland* is met 20 % het meest geraadpleegde bestand gebleven. Vast in de 'top tien' zijn daarnaast al enkele jaren de *Rijmkroniek van Holland*, *Informatieverzoeken Bataafs-Franse overheid*, *Dutch Asiatic Shipping* en het *Vrouwenlexicon*. Een interessante nieuwkomer is het geheel van in druk verschenen bronnenuitgaven (de digitalisering van de Rijks Geschiedkundige Publicatiën) die vanaf eind 2007 digitaal ter beschikking gaan komen. Uit de top weggevallen is de correspondentie van Willem van Oranje die daarvan sinds de publicatie van deze databank in 2005 had gestaan. Incidentele factoren (een 'hausse' in de belangstelling voor een bepaald onderwerp of publiciteit door het ING) spelen overigens bij de bezoekfrequentie van bepaalde pagina's zonder meer een rol.

Cijfers als deze hebben een indicatieve waarde. De interpretatie is moeilijk. Om die reden is in het najaar via de website een beknopt onderzoek gehouden. Het was de eerste maal dat een gebruikersonderzoek via de website plaatsvond. De meest eruit springende resultaten zijn het opleidingsniveau (73 % hoger opgeleiden waarvan 48 % uit het wetenschappelijk en 25 % uit het hoger beroeps onderwijs) en de bezoekfrequentie met een tweedeling tussen wellicht 'passanten' die de website voor de eerste maal hebben bezocht (48 %) en bezoekers die tussen eenmaal per maand en verscheidene malen per week de website pleegden te raadplegen (35 %). Naast raadpleging voor het academische werk, vond ook veel bezoek plaats vanwege 'historische belangstelling'. Met het onderzoek zal worden doorgegaan, onder meer met behulp van een volgende enquête onder die bezoekers van dit onderzoekje die zich daarvoor hadden aangemeld.

Rijmkroniek van Holland.

ICT-personeel

B. van Dam (Elektronische bronontsluiting) (vanaf 1-3-2008)

S.P. Fruijtier (Systeembeheer)

F.G. Hoekstra (Hoofd Elektronische bronontsluiting en ICT-gebruik)

mw. E.C.M. Huysman (Elektronische bronontsluiting)

D.J. van Rhijn (Elektronische bronontsluiting)

Bezoekersaantallen per publicatie in aantallen en percentage

<i>publicatie</i>	<i>%</i>	<i>opgevraagde pagina's</i>
Biografisch Woordenboek van Nederland	20	1.782.458
Informatieverzoeken Bataafs-Franse overheid	16	1.394.081
Rijmkroniek Holland	11	953.684
Resolutiën Staten-Generaal 1626-1630	9	781.058
Vrouwenlexicon	6	486.053
Nederlands-Indonesische Betrekkingen	5	415.087
Digitalisering gedrukte publicaties	4	359.441
Repertorium Ambtsdragers en Ambtenaren	4	326.210
Dutch Asiatic Shipping	4	302.166
Brieven Constantijn Huygens	3	282.490
Overige	19	1.626.384
Totaal	100	8.709.112

Public relations

De public relations van het instituut waren gericht op het genereren van publiciteit over nieuwe uitgaven of activiteiten waarbij gebruik werd gemaakt van de volgende kanalen:

- persberichten.
- ING-pagina in HG-Nieuws.
- folders 'Jaarverslag' en 'Nieuwe publicaties'.
- NWO-publicatie *Op Onderzoek. Wetenschap in Nederland*.
- advisering met betrekking tot het opzetten van een enquête onder de websitegebruikers.
- ondersteuning van de revisie van de website.

Nieuw is de ontwikkeling van een periodieke, elektronische nieuwsbrief. Deze zal nieuws over nieuwe publicaties en projecten brengen. Maar ook zullen actuele gebeurtenissen worden gekoppeld aan lopend of afgesloten onderzoek. De voorbereiding van de nieuwsbrief – concept, redactie, doelgroep, vormgeving en techniek – zijn in het verslagjaar vastgesteld. In 2009 zal de verspreiding van de eerste aflevering plaatsvinden. De nieuwsbrief zal ook via de website geraadpleegd kunnen worden.

Personeel Public Relations

H. Andringa (Public Relations (vanaf 24-11-2008)

I. van den Brink (Public Relations) (tot 15-11-2008)

Financiën

Het Financieel Jaarverslag wordt afzonderlijk door het bestuur vastgesteld en vervolgens aan het Algemeen Bestuur van NWO uitgebracht. Het vormt geen onderdeel van dit algemene jaarverslag. Met een enkele opmerking wordt daarom op deze plaats volstaan. In het verslagjaar vormde de basisfinanciering van NWO 63 % van de inkomsten van het ING en werden deze voor het overige aangevuld met specifieke subsidies, opdrachten en inkomsten uit de verkoop van publicaties. De uitgaven bestonden vooral uit personele lasten. Bij het vaststellen van de herziene begroting midden 2008 kon op basis van de reserve een extra investering worden gedaan. Het jaar eindigde in financieel opzicht met een positief saldo.

Personeel Financiën

D. Bhageloe (Financiën)

BIJLAGE 1
Lijst van medewerkers

Aan het instituut waren gedurende het verslagjaar de volgende **medewerkers** verbonden:

mw. ir. H. Andringa* (public relations) (vanaf 24-11-08)
mw. dr. M.C. Le Bailly (onderzoeker) (vanaf 15-2-08)
D. Bhageloe (administratie)
mw. drs. I. van den Brink* (public relations) (tot 15-11-08)
mw. drs. A.J. Buijs (receptie; onderzoeksassistentie)
dr. J.W.J. Burgers (onderzoek)
B. van Dam (vanaf 1-3-2008)
drs. L.J. van Damme (onderzoek)
mr. dr. H.J.M. van Dapperen (onderzoeksassistentie)
drs. S.C. Derks (onderzoek)
dr. M.L.J. Dierikx (onderzoek)
dr. E.C. Dijkhof (onderzoek; secretariaat netwerk Porta Historica)
mw. drs. M. van Faassen (onderzoek)
S.P. Fruijtier (systeembeheer)
dr. A.J.C.M. Gabriëls (onderzoek)
dr. M.J. van Gent (onderzoek)
mw. dr. L.M.L.M. de Goei (hoofd KNHG)
drs. G.R. de Graaf** (onderzoek)
mw. dr. A. de Haas (onderzoek)
dr. D. Haks (directeur; secretaris van het bestuur en de adviesraad)
mw. drs. I.D. van der Heiden (onderzoek)
dr. F.G. Hoekstra (elektronische bronontsluiting)
mw. drs. K. Hulsker (onderzoek)
mw. drs. E.C.M. Huysman (elektronische bronontsluiting)
drs. H.R. Jordaan*** (onderzoek)
dr. A.C.M. Kappelhof (onderzoek)
mw. mr. drs. M. de Keuning (onderzoek; BMGN/KNHG)
mw. dr. E. Kloek**** (onderzoek)
dr. G.J. Knaap (onderzoek; programmaleider/MT-lid)
M. Kooijmans (onderzoeksassistentie)
F. Kramer (onderzoeksassistentie; BMGN/KNHG)
dr. G.C. Kruijtzter (onderzoek) (vanaf 1-2-08)
mw. A. Langeveld-Kleijn (onderzoeksassistentie)
mw. drs. C.W. van Leeuwen (onderzoek)
mw. J.C. van Leeuwen-Groen (receptie; onderzoeksassistentie)
mw. drs. A.M.F. Mreijen (onderzoeksassistentie)
mw. drs. E.J.J.M. Naaijkens (onderzoek)
mw. dr. I.J.A. Nijenhuis (onderzoek; secretariaat Netwerk Politieke Geschiedenis;
programmaleider/MT-lid)

mw. M.W.M.A.L.C. van den Oever (onderzoeksassistentie)
D.J. van Rhijn (elektronische bronontsluiting)
mej. dr. J. Roelevink (onderzoek)
G.T.W. Ruigrok (onderzoeksassistentie)
mw. A.M.A. Rijs-Timmerman (management assistente) (vanaf 1-5-08)
mw. drs. M. Scherer (onderzoek)
mw. drs. M.C.W. Schillings (onderzoek)
mw. dr. J.E. Schooneveld-Oosterling (onderzoek) (vanaf 15-2-08)
mw. drs. M.J.B. Schouten (onderzoek)
mw. M.T.A. Schouten (secretariaat en personeelszaken; coördinatie onderzoeksassistentie)
dr. R.G.H. Sluijter (onderzoek; bibliotheek)
dr. M.G.M. Smits (onderzoek)
mw. M.H.M.M. Sopers-Eijkemans (onderzoeksassistentie)
mw. drs. L.J. Sparks (onderzoeksassistentie)
mw. M.J.C. Swüste (onderzoeksassistentie)
mw. dr. G.A.M. Van Synghel (onderzoek)
mw. dr. M. van Tielhof (onderzoek; programmaleider/MT-lid)
mw. M.W. Timmermans-Hornsveld (onderzoeksassistentie; secretariaat Netwerk Politieke
Geschiedenis; bibliotheek)
dr. J.P. de Valk***** (onderzoek)
drs. W. Veenstra (onderzoek)
mw. drs. C.H. Verbrugge (onderzoek)
mw. C.E.M. van Vliet (onderzoeksassistentie; BMGN/KNHG)
A.F.W. van Weperen (algemene zaken; helpdesk)

- * Gedetacheerd vanuit NWO (Voorlichting & Communicatie)
- ** Gedetacheerd vanuit Theologische Universiteit Kampen
- *** Gedetacheerd vanuit het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde te Leiden
- **** Werkzaam bij de Universiteit Utrecht
- ***** Gedetacheerd bij Koninklijk Nederlands Instituut te Rome

BIJLAGE 2 Publicaties

Instituutpublicaties

Publicaties in boekvorm

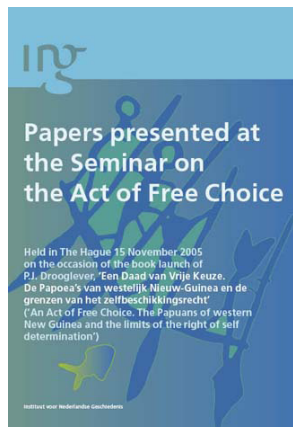
- Classicale Acta 1573-1620. Deel VIII. Classis Gorinchem 1679-1620*, bewerkt door A.J. Verschoor †, CLXXVI + 586 blz. (Kleine Serie 108)
- Papers presented at the seminar on the Act of Free Choice, Held in The Hague 15 November 2005*, P.J. Drooglever ed., 150 blz. (ING-Congresreeks)
- Bakti Pamong Praja Papua di era transisi kukuasaan Belanda ke Indonesia*, Leontine Visser & Amapon Jos Marey eds., 451 blz. (Kompas: Jakarta).

Digitale publicaties

- Biografisch Woordenboek van Nederland*, onder eindredactie van A.J.C.M. Gabriëls
- Digitale Bibliografie Nederlandse Geschiedenis*, onder redactie van S.C. Derks
- Digitaal Vrouwenlexicon van Nederland*, onder eindredactie van E.M. Kloek
- Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden*, onder eindredactie van L.M.L.M. de Goei en M. de Keuning
- Boeken uit de Kast. Digitalisering gedrukte bronnenuitgaven*, onder redactie van E.C.M. Huysman en J.E. Gerbrandy

Publicaties van medewerkers

- M.C. Le Bailly, *Procesgids Hof van Holland, Zeeland en West-Friesland. De hoofdlijnen van het procederen in civiele zaken voor het Hof van Holland, Zeeland en West-Friesland zowel in eerste instantie als in hoger beroep* (Hilversum 2008).
- (e.a.) *Inventaris van het archief van het Hof van Holland, Zeeland en West-Friesland*, gepubliceerd op de website van het Nationaal Archief: <http://www.nationaalarchief.nl> (Den Haag 2008).
- J.W.J. Burgers, 'Oorkonden in Holland vóór 1200. De abdij van Egmond en het begin van het Hollandse oorkondewezen', in: G.N.M. Vis (red.), *Het klooster Egmond: hortus conclusus. Egmondse studiën 5* (Hilversum 2008) 71-101.
- 'De Breviculi Egmondenses. Inleiding, editie en vertaling', in: G.N.M. Vis (red.), *Het klooster Egmond: hortus conclusus. Egmondse studiën 5* (Hilversum 2008) 172-218.
  - (met M. Mostert) "'De manie overal vervalsingen te zien.'" Oorkondenvervalsing in Egmond en Holland', in: G.N.M. Vis (red.), *Het klooster Egmond: hortus conclusus. Egmondse studiën 5* (Hilversum 2008) 103-123.
  - 'Palaeography and diplomatics. The script of charters in the Netherlands during the fourteenth and fifteenth centuries', *Quaerendo 38* (2008) 9-31.

Omslag van de *Papers on the Act of Free Choice*.

- ‘Trust in writing: Charters in the Twelfth-Century County of Holland’, in: Petra Schulte e.a. (red.), *Strategies of Writing. Studies on Texts and Trust in Medieval Europe. Utrecht studies in Medieval literacy* 13 (Turnhout 2008) 111-131.
  - (met E.C. Dijkhof) ‘Representation and Governance, ca. 1250-1983. A program of the Institute of Netherlands History’, gepubliceerd op de website van Porta Historica: <http://www.portahistorica.eu>.
- S.C. Derks, ‘Reconstrucciones de una reconquista. León Van der Essen y el ejército español en los Países Bajos’, in: L. van der Essen, *El ejército español en Flandes 1567-1584*, G. Janssens (red.) (Yuste: Fundación Academia Europea de Yuste 2008) 27-44.
- M.L.J. Dierikx, ‘Developing policy on development: The Hague 1945-1977’, in: Helge Pharo, Monika Pohle-Fraser (red.), *The Aid Rush. Aid Regimes in Northern Europe During the Cold War* (Oslo 2008) 223-249.
- ‘Mister Ontwikkelingshulp, Jan Meijer’, in: Duco Hellema, Bert van der Zwan, Bob de Graaff (red.), *In dienst van Buitenlandse Zaken. Portretten van Nederlandse topdiplomaten* (Amsterdam 2008) 145-156.
  - *Clipping the Clouds. How Air Travel Changed the World* (Westport CT: Praeger/Greenwood 2008).
  - *Luchtspiegelingen. Cultuurgeschiedenis van de luchtvaart* (Amsterdam 2008).
- E.C. Dijkhof (met J.W.J. Burgers), ‘Representation and Governance ca. 1250-1983. A program of the Institute of Netherlands History’, <http://www.portahistorica.eu>.
- M.J. van Gent, ‘Oude politiek op moderne wijze vastgelegd. De ING-databank “Landdagen en andere landelijke bijeenkomsten van Staten en steden in Gelre en Zutphen 1423-1584”’, in: *Bijdragen en mededelingen Gelre* 98 (2007 [=2008]) 29-50.
- ‘Op weg naar een databank vol nationale sportgegevens. Het project Sportbonden, sportclubs en sportperiodieken in Nederland tot 1940 van het ING nader bekeken’, in: *De Sportwereld. Magazine voor geschiedenis en achtergronden van de sport* 48 (2008) 19-23.
- D. Haks, ‘De Franse tirannie. De verbeelding van een massamoord’, in: Henk van Nierop e.a., red., *Romeyn de Hooghe. De verbeelding van de late Gouden Eeuw* (Zwolle 2008) 86-100.
- F.G. Hoekstra, ‘Margaretha van Oostenrijk’, in: *Digitaal Vrouwenlexicon van Nederland*, elektronisch tekstbestand Instituut voor Nederlandse Geschiedenis.
- E.C.M. Huysman, ‘Worp, Jacob Adolf (1851-1917)’, in: *Biografisch Woordenboek van Nederland. Deel 6* (Den Haag 2008) 559-561.
- E.M. Kloek, ‘De burgemeester van Delft, het meisje en de bedelaars. Een nieuwe poging tot identificatie van het schilderij van Jan Steen’, in: *Bulletin van het Rijksmuseum* 56 (2008) 295-311 en 355-358.
- ‘Philips en de gelukkige huisvrouw van 1964’, in: Leen Dorsman, Ed Jonker en Jeroen Koch (red.), *Voorbij? De twintigste eeuw gewogen* (Amsterdam 2008) 202-212.
  - ‘Ein Kanon der niederländische Geschichte – Replik auf den Beitrag von Peter van Dam’, in: *Jahrbuch* 18 (2007 [=2008]) 203-206.

- G.J. Knaap, 'Millenarianism in mountainous Central Java; The case of Pekalongan 1871', in: *Archipel; Études interdisciplinaires sur le monde insulindien* 76 (2008) 37-64.
- 'Maritime trade in small-town Java around 1775; The cases of Tegal and Pekalongan', in Peter Boomgaard, Dick Kooiman, Henk Schulte Nordholt (red.), *Linking destinies; Trade, towns and kin in Asian history* (Leiden 2008) 81-98 [Verhandelingen van het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde 256].
- C.W. van Leeuwen, *De functie van staatscommissies voor grondwetsherziening. Regels en gebruiken in de commissies-Beel (1946) en -Van Schaik (1950-1954)* (Den Haag 2008).
- I.J.A. Nijenhuis, 'Maria van Utrecht (ca. 1551-1629)', in: *Digitaal Vrouwenlexicon van Nederland*, elektronisch tekstbestand Instituut voor Nederlandse Geschiedenis.
- 'Republican risks: commerce and agriculture in the Dutch Republic' in: André Holenstein, Thomas Maissen, Maarten Prak (red.), *The Republican Alternative. The Netherlands and Switzerland compared* (Amsterdam 2008) 259-278.
- R.G.H. Sluijter, 'Rooms-katholieke broederschappen', *Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis* 11/4 (2008) 135-136.
- 'Kantelpunt. Leiden rond 1700', in: *Leids Jaarboekje* 100 (2008) 155-180.
- M.G.M. Smits (met R.E. van der Woude) "'Door machtige organisatie alleen kunnen wij onze stem doen gelden". Land- en tuinbouworganisaties in de Noordoostpolder, 1945-1995', in: W. den Boer e.a. (red.), *'Een machtig arbeidsveld'. De opbouw van het kerkelijk leven in de Noordoostpolder* (Gouda 2008) 185-207.
- 'Non-governmental organisations in the Netherlands. From private funding to governmental support', in: H. Pharo and M. Pohle-Fraser (eds.), *The Aid Rush. Aid Regimes in Northern Europe during the Cold War*, Vol. 1 (Oslo 2008) 315-332.
- M. van Tielhof (met P.J.E.M. van Dam), 'Repliek: de nieuwe waterstaatsgeschiedenis', in: *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden* 123/1 (2008) 102-112.
- 'Financing water management in Rijnland, 1500-1800' in: O. Gelderblom (red.), *The political economy of the Dutch Republic, 1500-1800* (Aldershot 2008) 197-222.

Voorts publiceerden L.J. van Damme, F.G. Hoekstra, A.C.M. Kappelhof en M. van Tielhof recensies in: *BMGN, Transparant, Tijdschrift voor Geschiedenis* en *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*.

Tot slot leverden de volgende medewerkers bijdragen aan documentaires, radio- en televisieprogramma's, dag- en weekbladen of instellingsperiodieken: M.L.J. Dierikx en C.W. van Leeuwen.

Voordrachten door instituutsmedewerkers

M.C. Le Bailly, 'Titus van Rijn voor het Hof van Holland', lezing bij de presentatie van de nieuwe inventaris van het archief van het Hof van Holland en de procesgids Hof van Holland ter gelegenheid van de studiedag *Holland = Nederland?*, Den Haag, 2 oktober 2008.

- J.W.J. Burgers, 'The Registers of the county of Holland, 1299-1345', lezing voor het 59^e congres van de International commission for the history of representative and parliamentary institutions, Alghero, 9-12 juli 2008.
- 'De grafelijke Raad in Holland en Zeeland onder graaf Willem III (1304-1337)', lezing voor de internationale studiedag *Holland/Zeeland en Henegouwen onder de Avesnes (1299-1345)*. *Communicatie, bestuur en cultuur ten tijde van een multiculturele personele unie*, Universiteit van Gent, 5 september 2008.
  - 'Bronnenkritiek en de moord op graaf Floris V (1296)', mastercollege voor de leerstoelgroep Middeleeuwse geschiedenis, Universiteit van Amsterdam, september-december 2008.
- S.C. Derks (met R.G.H. Sluijter), 'Contents and Connectivity of the Bibliography of Netherlands History. The Need for Improvement', voordracht op de *2nd Conference on Historical Bibliographies*, Berlijn, 15 september 2008.
- 'Het eeuwige zoeken: heuristiek van vroegmoderne vormen van politiek', gastcollege voor MA-politieke geschiedenis Radboud Universiteit Nijmegen, 24 november 2008.
  - 'Van der Essen's Legacy. The historiography of the Army of Flanders, 1963-2008', voordracht bij de boekpresentatie *El ejército español en Flandes 1567-1584*, Koninklijke Vlaamse Akademie van België voor Wetenschappen en Kunsten, Brussel, 11 december 2008.
- M.L.J. Dierikx, 'Between Aid and Trade: Dutch Development Policy, 1949-1973', lezing bij de conferentie *Towards a Global History of Development. Interweaving Culture, Politics, Science and the Economy of Aid*, Zürich, 16-19 oktober 2008.
- E.C. Dijkhof, 'Traditions in documentary editing in the United States and Europe', lezing bij het *Seminar on the editing of historical sources: principles, traditions and practice*, Den Haag, 8 september 2008.
- 'Some Aspects of Traditions in Documentary Editing in Europe and the United States' lezing bij de jaarvergadering van de Association of Documentary Editing, Tucson, Arizona (VS), 24 oktober 2008.
- M. van Faassen, 'De schrijver, de bewerker en de gebruiker. Kritisch kijken naar de uitgave van dagboeken', gastcollege voor bachelorstudenten Universiteit van Amsterdam, Den Haag, 10 oktober 2008.
- 'Toen zij uit Nederland vertrokken. Aard en complexiteit van het besluitvormingsproces in overheidsorganisaties, casus emigratiebeleid', gastcollege voor masterstudenten Radboud Universiteit Nijmegen, Den Haag, 24 november 2008.
- D. Haks, 'Two seventeenth-century artists on the "Miseries of War": Romeyn de Hooghe (1645-1708) and Jacques Callot (1592-1635)', lezing *American Association for Netherlandic Studies*, University of North Carolina at Chapel Hill, 6 juni 2008.
- 'Het succes van de Franse Tirannie', lezing *Congres Werkgroep De Zeventiende Eeuw*, Woord en beeld als wapen: nieuws en propaganda in de zeventiende eeuw, Amsterdam 30 augustus 2008.
  - 'European historical bibliographies and the possibilities of Porta Historica', voordracht *2nd Conference on Historical Bibliographies*, Berlijn 15 september 2008.

- I.D. van der Heiden, 'Godsdienst in Nederlands-Indië, met bijzondere aandacht voor de Islam', lezing voor de Oudheidkamer te Tiel, 9 december 2008.
- (met G.J. Knaap) 'Governance of Religion and Indonesian Islam in the Netherlands Indies; Some Preliminary Results', lezing bij het Nederlands-Australische symposium, Leiden, 7 juli 2008.
- F.G. Hoekstra, 'Archiefontsluiting – best practices', lezing voor een door Polderland georganiseerde dag over taaltechnologie, Nijmegen, 14 april 2008.
- E.C.M. Huysman, 'Béatrix en Constantijn', lezing voor NWO manifestatie *Bessensap*, Amsterdam, 22 mei 2008.
- 'Vrouwen rond Constantijn Huygens' lezing voor *Kennis op Zondag*, Amsterdam, 12 oktober 2008.
  - 'Retro-digitalisation at the Institute of Netherlands History', lezing voor het netwerk Porta Historica, Institute of Historical Research, Londen, 2 december 2008.
- A.C.M. Kappelhof, 'Health and Disease: how did lawyers and physicians view this between 1900 and 1960?', paper bij de conferentie van de Society for the Social History of Medicine, Glasgow, 4 september 2008.
- E.M. Kloek, 'Magdalena Moons en Leidens ontzet: een Haagse juffer in oorlogstijd', jaarrede van de Vereniging Oud Leiden, 8 november 2008.
- 'Dankwoord bij 'Staan voor erfgoed': over het nut van de canon', lezing over de canon in Rijksmuseum Twente, Enschede, 12 november 2008.
- G.J. Knaap, 'Godsdienstpolitiek Nederlands-Indië, 1816-1942', lezing bij de Pasar Malam Besar, Den Haag, 27 mei 2008.
- (met I.D. van der Heiden) 'Governance of Religion and Indonesian Islam in the Netherlands Indies; Some Preliminary Results', lezing bij het Nederlands-Australische symposium, Leiden, 7 juli 2008.
  - 'Nederlands-Indië 1596-1962; Opkomst en ondergang in hoofdlijnen', gastcollege interuniversitaire Indonesiëcursus, Leiden, 7 oktober 2008.
- C.W. van Leeuwen, 'Instituten en de voorbereiding van grondwetsherzieningen', lezing bij het promovendi-Netwerk voor Politieke Geschiedenis *Politiek tussen instituties en biografie*, Den Haag, 25 februari 2008.
- 'Heimwee naar 1917? Nieuwe vormen van politieke participatie en de voorbereiding van een grondwetsherziening in de jaren zestig', lezing voor het congres *We the people. Participerende burgers en politieke cultuur* van het Kossmann Instituut te Groningen, 30 mei 2008.
  - 'Coreferaat bij Anneke Ribberink: Lastig, maar vruchtbaar. Feminisme, andere nieuwe sociale bewegingen en de sociaal-democratie', lezing voor het congres *Seventies: breukvlak voor de sociaal-democratie* van de Werkgroep Geschiedenis van de Wiardi Beckmanstichting (WBS), Utrecht, 6 juni 2008.
  - 'Dutch constitutional committees project 1883-1983', lezing voor het 59ste congres van de International Commission for the History of Representative and Parliamentary Institutions, Alghero, 9-12 juli 2008.

- ‘Van papierberg tot bronnenuitgave. De selectieve bronnenpublicatie toegelicht aan de hand van *Grondwetscommissies 1883-1983*’, gastcollege voor tweede- en derdejaarsstudenten van de Universiteit van Amsterdam, 10 oktober 2008.
- ‘Politiek achter de schermen. Op zoek naar bronnen van en over staatscommissies voor grondwetsherziening’, gastcollege voor masterstudenten van de Radboud Universiteit Nijmegen, 24 november 2008.
- ‘Historische Praktijk’, werkcolleges voor eerstejaarsstudenten van de Radboud Universiteit Nijmegen, september 2008-januari 2009.

I.J.A. Nijenhuis, ‘Bronontsluiting vroegmoderne tijd’, gastcollege voor bachelorstudenten geschiedenis van de UvA, Den Haag, 22 februari 2008.

- ‘Politiek-historisch onderzoek aan het ING’, bijdrage aan promovendi-Netwerk voor Politieke Geschiedenis (NPG) *Politiek tussen instituties en biografie*, Den Haag, 25 februari 2008.
- ‘The National Assembly, 1795-1801: the First Dutch Democracy in Texts’, lezing voor het 59ste congres van de International Commission for the History of Representative and Parliamentary Institutions, Alghero, 9-12 juli 2008.
- ‘Van manuscript tot elektronische editie: de besluiten van de Staten-Generaal 1626-1630’, gastcollege voor bachelorstudenten geschiedenis Universiteit van Amsterdam, Den Haag, 10 oktober 2008);
- ‘Bronontsluiting in het programma Vertegenwoordiging en bestuur’, gastcollege voor masterstudenten politieke geschiedenis van de Radboud Universiteit Nijmegen, Den Haag, 24 november 2008.

J. Roelevink, ‘Als men kon, zou men daar de wereld regeren. Exerctie en gezelligheid als uitlaatklep voor de burger’ op het congres ‘*We, the People: Participerende burgers en politieke cultuur*’ van het Kossmann Instituut te Groningen, 30 mei 2008.

- ‘The sticky path from interesting subject to quality publication. Projects devoted to the Batavian-French period by the Institute of Netherlands History, 1905-present’, lezing bij het *Seminar on the editing of historical sources: principles, traditions and practice*, Den Haag, 8 september 2008

M.C.W. Schillings, ‘Joannes Romme, bronnen voor de studie van zijn missie-activiteiten in Suriname’, lezing Erfgoedcentrum Nederlands kloosterleven te St. Agatha, 20 november 2008.

G.A.M. van Synghel, ‘Diplomatisch-paleografisch onderzoek naar de stedelijke secretarie van ‘s-Hertogenbosch tot 1450’, voordracht bij presentatie Brabantse proefschriften, Jheronimus Bosch Art Center, ‘s-Hertogenbosch, 18 januari 2008.

M. van Tielhof, ‘La neutralité pendant la Guerre de Succession d’ Espagne. Réponse à Eric Schnakenbourg’, Studiedag *Autour des thèmes de recherche de Pierre Jeannin*, Université Denis Diderot-Paris 7, Parijs, 18 januari 2008.

- (met J.L. van Zanden) ‘Institutions or technology? Growth and productivity change in the Dutch shipping industry, 1500-1800’, lezing bij de *European Social Science History Conference*, Lissabon, 29 februari 2008.

- ‘Verenigingen voor armenzorg in de 19^e eeuw. Een databaseproject van het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis’, lezing bij de studiedag Posthumusinstituut *De organisatie van sociale zorg 1500-1900*, Den Haag, 9 december 2008.
- ‘Het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis en het onderzoeksprogramma Verenigingsleven in de 19^e eeuw’, gastcollege voor studenten van de Rijksuniversiteit Groningen, Den Haag, 17 december 2008.

BIJLAGE 3

Vakactiviteiten van medewerkers

- J.W.J. Burgers, secretaris van de Belgisch-Nederlandse werkgroep 'Schrift en schriftdragers in de Nederlanden in de Middeleeuwen'.
- lid VNC-project 'De oorkonden en kanselarij van de graven van Holland en Henegouwen (1280) 1299-1345'.
  - lid 'Commission internationale de diplomatique'.
- L.J. van Damme, lid redactie *Transparant*, uitgave van de Vereniging van Christen-Historici.
- S.C. Derks, gastdocent Leerstoelgroep Nieuwe Geschiedenis, Universiteit van Amsterdam, BA-collegereeks 'Literatuur en Bronnen Nieuwe Geschiedenis'.
- secretariaat NVHC-commissie (Nederlands-Vlaamse Historische Congressen).
  - plaatsvervangend lid 'Wetenschappelijke Adviesraad (WAR) van het Koninklijk Nederlands Instituut te Rome.'
- M.L.J. Dierikx, bijdrage aan WRR-rapport inzake Ontwikkelingssamenwerkingsbeleid.
- lid 'Archiefcommissie ministerie van Buitenlandse Zaken'.
- E.C. Dijkhof, lid internationale werkgroep 'Schrift en Schriftdragers in de Nederlanden in de Middeleeuwen'
- lid internationale werkgroep 'Album Diplomatique Européen En Ligne'.
  - secretaris 'Porta Historica, A Network of Institutions Editing Historical Sources'.
- M. van Faassen, lid werkgezelschap Migratie.
- D. Haks, voorzitter 'Porta Historica. A Network of Institutions Editing Historical Sources'.
- lid begeleidings- en evaluatiecommissie 'Max Wildiersfonds FWO-Vlaanderen'.
- E.C.M. Huysman, lid adviescommissie tentoonstelling 'Vrouwen rond Huygens'.
- E.M. Kloek, lid redactie *De Zeventiende Eeuw*.
- lid 'Raad van Toezicht Centraal Bureau voor de Genealogie'.
  - lid commissie 'Geschiedenis en Letteren van het Prins Bernhard Cultuurfonds'.
  - lid begeleidingscommissie 'Onderzoeksproject Vrouwenarbeid (IISG)'.
  - lid stichtingsbestuur 'Entoen.nu'.
  - voorzitter jury prijs geesteswetenschappen PBCF.
  - lid redactie 'Reeks Sleutfiguren' (7 biografieën verzorgd door uitgeverij Balans en PBCF).
- G.J. Knaap, gastdocent 'Islampolitiek in Zuidoost-Azië' aan de Universiteit Utrecht.
- opponent promotie van G.C. Kruijtzter, Universiteit Leiden, 12 maart 2008.
  - lid leescommissie van de bundel onder redactie van G.J. Oostindie, KITLV, over migratie in Nederlands koloniaal verband.

- lid programmacommissie van het project Towards an Age of Partnership (Tanap), Universiteit Leiden.
- lid adviescommissie 'Stichting Vrienden van Linggadjati'.
- secretaris 'Stichting International Maluku Research Council'.

I.J.A. Nijenhuis, lid adviesraad onderzoeksprogramma 'The First Dutch Democracy: The Political World of the Batavian Republic, 1797-1801' (NWO/UvA).

- lid VWS-werkgroep 'Digitale producten Erfgoed van de Oorlog'.

J. Roelevink, lid klankbordgroep Nationaal Archief.

- lid redactie *Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis*.

M.C.W. Schillings, lid klankbordgroep Nationaal Archief.

G.A.M. van Synghel, lid werkgroep Schrift en schriftdraggers in de Nederlanden in de Middeleeuwen.

M. van Tielhof, lid redactie *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*

- co-promotor van A. Fransen (promotie aan de VU).

BIJLAGE 4 Overzicht van projecten

Dit overzicht is onderverdeeld in twee categorieën:

- instituutprojecten. Samenwerking met andere instellingen of externe financiering is aangegeven.
- externe projecten, met steun van het ING (begeleiding, assistentie, publicatiekosten).

Tussen teksthaken staan de namen van degenen die in het verslagjaar met het project waren belast.

Instituutprojecten

- 23.1 *Bronnen voor de geschiedenis der dagvaarten van de Staten en steden van Holland voor 1544* (E.C. Dijkhof)
- 71.1 *Repertorium Geschiedenis Nederland* (S.C. Derks, R.G.H. Sluijter)
- 71.2 *Biografisch Woordenboek van Nederland* (A.J.C.M. Gabriëls)
- 91.2 *De gewestelijke financiën ten tijde van de Republiek van de Verenigde Nederlanden* (Vrije Universiteit. W. Fritschy, algemene opzet; W. Veenstra, Zeeland)
- 93.2 *Broncommentaren* (G.A.M. Van Synghel)
- 98.3 *Repertorium van egodocumenten van Noord-Nederlanders uit de negentiende eeuw* (Erasmus Universiteit Rotterdam. R.M. Dekker)
- 00.1 *Onderzoeksgids bestuur en administratie landelijke overheid 1795-1813* (J. Roelevink)
- 00.2 *Naoorlogs emigratiebeleid in Nederland 1945-1967* (M. van Faassen)
- 1.1 *Dagvaarten Zeeland, 1318-1572* (J.W.J. Burgers)
- 02.3 *Bijdragen en mededelingen betreffende de geschiedenis der Nederlanden* (KNHG. L.M.L.M. de Goei, M. de Keuning)
- 05.1 *Ontwikkelingssamenwerking 1977-1989* (M.L.J. Dierikx, L.J. van Damme, M.G.M. Smits)
- 05.2 *Digitaal Vrouwenlexicon van Nederland* (Universiteit Utrecht. E.M. Kloek, E.A.S. de Haas, E.J.J.M. Naaijkens)
- 06.1 *Digitale onderzoeksgids Sociale Zorg en Rechtsherstel Oorlogsgetroffenen WOII, 1942-2000 / Digitale onderzoeksgids Opsporing en Verificatie 1944-heden* (NIOD. A.C.M. Kappelhof, M. Scherer, C.H. Verbrugge)

- 06.3 *Repertorium Nederlandse zendings- en missie-archieven* (Radboud Universiteit Nijmegen, Theologische Universiteit Kampen. G.R. de Graaf, K. Hulsker, A.C.M. Kappelhof)
- 06.4 *Nederlanders en de cultuur in de Atlantische wereld* (KITLV. H.R. Jordaan, G.J. Knaap, M.C.W. Schillings)
- 06.5 *Documenten betreffende commissies voor grondwetsherziening 1883-1983* (Radboud Universiteit Nijmegen. M. van Faassen, C.W. van Leeuwen)
- 06.6 *Godsdienstpolitiek in Nederlands-Indië* (I.D. van der Heiden, G.J. Knaap, G.C. Kruijtzter)
- 07.1 *Politieke Sociabiliteit 1780-1880* (J. Roelevink)
- 07.2 *Verenigingen voor armenzorg in de 19^e eeuw* (M.J.B. Schouten)
- 07.3 *Sportbonden, -clubs en -periodieken tot 1940* (M.J. van Gent)
- 07.4 *Rooms-katholieke religieuze broederschappen in de 19^e eeuw* (R.G.H. Sluijter)
- 07.5 *De editie van de registers van de Hollandse grafelijkheid, 1299-1345* (J.W.J. Burgers)
- 07.6 *Boekhouder-Generaal Batavia* (J.E. Schooneveld-Oosterling)
- 07.07 *Digitale Handbibliotheek* (Koninklijke Bibliotheek. M.C. Le Bailly)
- 07.8 *Repertorium van ambtenaren en ambtsdragers in de Middeleeuwen II* (E.C. Dijkhof)
- 08.01 *Nederland en de Europese Eenwording* (M.L.J. Dierikx, M.G.M. Smits)
- 2.02 *Biografisch Portaal van Nederland* (E.M. Kloek)

Externe projecten

- 52.1 *Generale Missiven van Gouverneurs-Generaal en Raden aan Heren XVII der Verenigde Oostindische Compagnie* (H.K. s' Jacob)
- 54.1 *Classicale acta der Nederlandse hervormde kerk 1573-1620* (A.J. Verschoor (†), classis Gorinchem; F.A. van Lieburg, H. Uil, classes Schouwen en Duiveland/Tholen en Bergen op Zoom; J. van Gelderen, C. Ravensbergen, classes Gelderland)
- 5.5 *Raadsverdragen van Maastricht 1367-1579* (Th.J. Jenniskens)
- 71.4 *Kroniek van Groningen en Ommelanden door Johan van Lemego en Sicke Benninge* (E.O. van der Werff)
- 93.1 *Bronnen voor de geschiedenis van de Amsterdamse handel en scheepvaart op Rusland 1590-1780*

Biografisch Portaal
van Nederland

- 97.2 *Bronnen betreffende de Midden-Molukken in de 19e eeuw* (Chr. F. van Fraassen)
- 01.2 *Het Goudse Kroniekje* (A. Janse)
- 05.4 *Dagboeken van Willem de Clercq* (J. van Eijnatten; G.J. Johannes)
- 06.2 *Briefwisseling Gogel-Canneman* (M. van Leeuwen-Canneman)